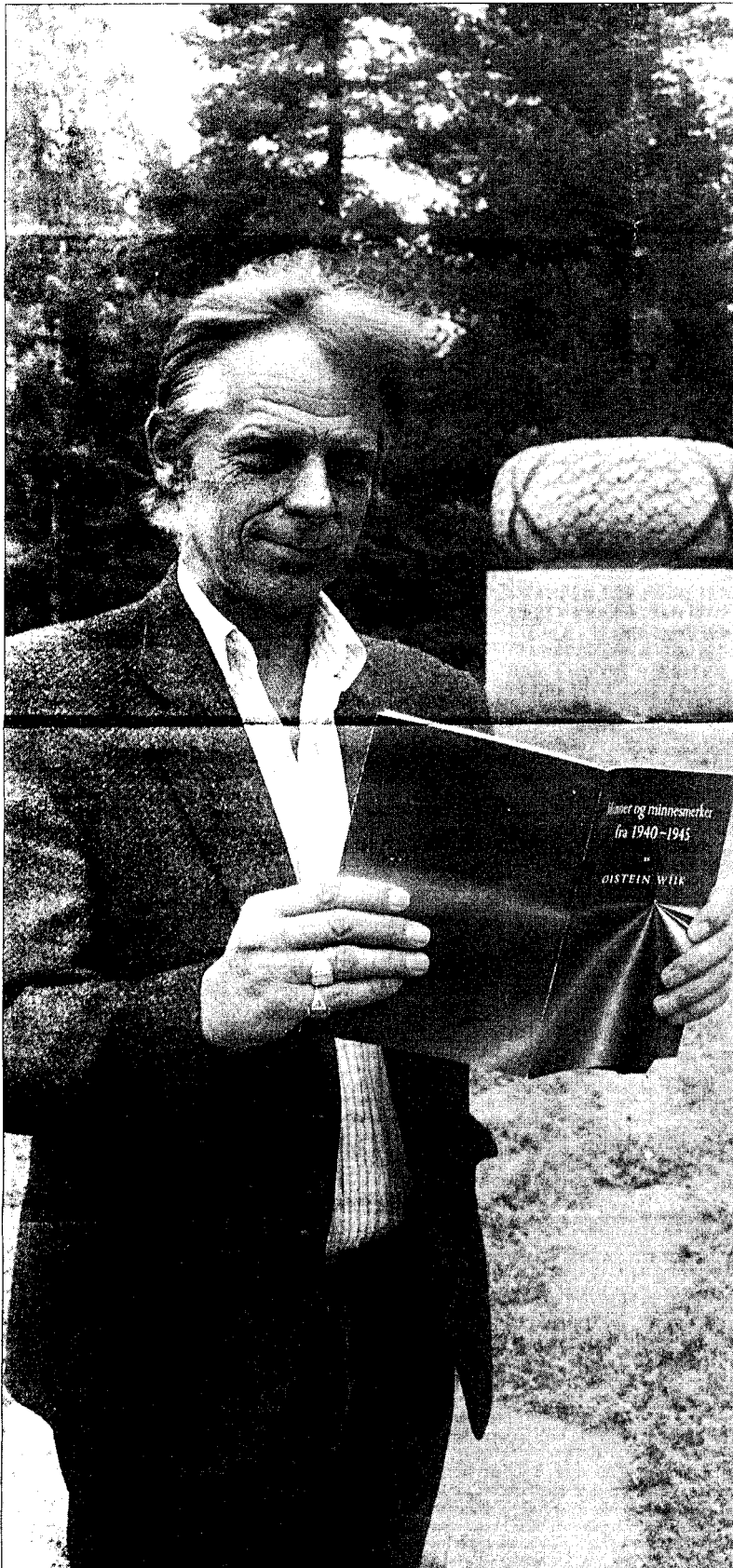

Venter på flere svar

Den fulle og hele sannheten om krigen er viktig for meg, og for Norge, mener Øistein Wiik med sin første bok med liste over alle krigsofre blant hjemmeseilerne. Det var naturlig å ta bilde av Wiik og hans krigsmimesbok i Trandumskogen.

Øistein Wiik på Dal leter fortsatt etter mange svar for å finne den fulle og hele, ja, den eneste sannheten om siste krig og landssvikoppjøret. Imens har han i disse dager utgitt et hefte med nesten tusen navn på hjemmeseilere som ble drept under krigen. Samtidig har han samlet bildene av mange krigsmminnesmerker.

– Min far var stasjonsmester og vi flyttet fra sted til sted mens jeg var barn. Jeg lærte meg å slåss mye, det var jo stadig nye klasser og nye skolemiljøer. Nå er jeg trygdet på grunn av et muskel-handikap, nå har jeg tid til å slåss for en viktig sannhet. Dette er blitt min store hobby, sier Dal-mannen som stadig venter på svar. Han har skrevet til en lang rekke personer og institusjoner med sine til dels meget nærgående spørsmål. Noen svar har han fått, noen venter han veldig på, andre igjen vil han kanskje aldri få. Øistein Wiik bodde i oppveksten i Vestby, Ås, Gauldalen, Larvik, Østerdalen – men de siste 23 årene i Eidsvoll.

IKKE RETTFERDIG

Øistein Wiik er opptatt av at oppjøret etter siste krig, ikke ble rettferdig. Årsaken var at «vinnerne» av krigen etterpå oppnevnte seg til dommere over taperne. Og slik mener Wiik en rettsstat ikke kan fungere.

– Boka om landssvikoppjøret jeg nå arbeider med og snart har manuset klart for, kan dokumentere at eksempelvis ei gammel dame som meldte seg inn i Nasjonal Samling som passivt medlem for å få beholde sin radio, etter krigen ble ruinert økonomisk som følge av sitt medlemskap. Etter norsk lov er det viktig at man skal straffes ut fra konkrete handlinger, og spørsmålet er om et passivt medlemskap er en aktiv, straffbar handling. Jeg mener nei, enda min far var en aktiv, illeggal Mil.org.-medarbeider under krigen, sier Wiik og viser til at partiet tross alt var et lovlig norsk parti fra 1933.

Her mener Wiik han har argumentene for sin minnebok om hjemmeseilerne.

– Disse menn og kvinner var ansatte på norske båter som lå i norske havner 9. april 1940 da tyskerne kom. Dermed ble de kommandert ut i tjeneste for Wehrmacht. De hadde ikke noe valg. Men den norske regjeringen i London og ikke minst britene avsa deres dødsdommer ved at båtene ble skutt i senk. Bare mannskapene jeg har funnet

fram til, dreier seg om nesten 1000 navn. I tillegg kom en rekke passasjerer ombord i båtene, de har jeg tenkt å få fram navn på senere, om det lar seg gjøre. Norske sjøfolk generelt måtte komme hjem døde for å få norsk ære. Ikke engang Nortraship-pensjonen ville landet gi de overlevende etterpå. Denne delen av «oppjøret» etter krigen er en skam for sjøfartsnasjonen Norge. Nå er det snart for seint, sier Øistein Wiik.

TRYGDET SJÅFØR

– Jeg er bare en trygdet, tidligere sjåfør som har funnet en hobby i etterkrigs historien og alt som skjedde etter 8. mai 1945. Men det innebærer også at jeg har lest meg til mye om det som skjedde før og under krigen. Der er det mange uforsåelige ting som ikke har vært nok framme. Blant disse sakene er kunnskapen om utenriksminister Koht og hans informasjoner 5. april 1940 fra britiske og franske etterretningskilder. Disse gikk ut på at man visste tyskerne var på veg mot Norge allerede 5. april. Koht hadde møter i Stortinget, men han fortalte ikke noe om hva han hadde fått vite. Ikke engang 8. april om kvelden i det lukkede stortingsmøtet der mange ventet forslag om full mobilisering, sa han hva han hadde fått vite. Noen timer senere gikk flyalarmen, tyskerne kom, forteller Wiik om sin lesing av det krigspolitiske stoffet.

Ut fra slike og en rekke andre opplysninger Wiik mener bør komme for en dag og bli debattert for den endelige historien skrives, er han ikke så sikker på hvilke svikere som svek hvem.

– Hjemmeseilerne ble sett på som svikere, men ikke landssvikere. Døden på havet langs Norges kyst var enorm, og verst var britene. Da tyske «Riegel» gikk ned, omkom 2.571 av 2.838 mennesker ombord. Fangeskippet hadde flest «uskyldige» russiske krigsfanger. For ikke så lenge siden fant man igjen restene av Hurtigruta «Irma» der 61 personer døde utenfor Tjøtta. Også Hurtigruta ble senket av britene, påpeker Øistein Wiik.

– Skeiv historie

– Jeg synes krigshistorien vår er skeiv. Den er skrevet av vinnerne, altfor ukritisk og ikke nyansert nok. Når tyskerne blir dømt for å ha tatt mange norske liv, bør regnskapet gjøres opp også fra den andre siden. Britene tok mange norske båter og liv, noen få ble skutt i senk også av norske styrker.

– En annen side ved krigshistorien jeg også mener bør fram for sannhetens skyld, er bigamiloven. Den norske regjering i London tillot gifte nordmenn i eksil å gifte seg på ny i utlandet, mens konene satt der hjemme med barn og hjem og store problemer. Konene visste ikke noe, de bare slet og ventet. Noen kom så hjem med sine nye koner og barn, konene hjemme mistet alle sine rettigheter og flere tok sine liv. Mange fedre kom aldri hjem, men slo seg ned ute i verden med sine nye familier. For barna hjemme ble det ikke lett. Jo, krigen hadde mange ofre, nå er tida kommet for å snakke om dem alle, sier Øistein Wiik.

– Mange sider ved krigens historie

er omfåelig, sterke følelser vekkes fortsatt. Fortsatt er det sider ved krigen mange vil la ligge. Jeg ønsker full åpenhet og full gjennomgang, også av den råte behandlingen av Nortraship-pengene.

Sjøfolkene våre ble lovet «en plass i solen». De første som kom hjem fikk bo under en presenning på kaia i Oslo. Det opprører meg veldig at de måtte komme hjem døde for å få ære og takk. Derfor kommer jeg aldri til å gi meg med å grave i den norske krigshistorien. Den politiske delen av krigsoppjøret er viktig for Norge, mener Øistein Wiik.

Av John Granly